

	Data	Autor
	27.08.2019	Karolina Wąsowska
	<h2>Prokuratura w rękach władzy, czyli na co pozwala prawo</h2>	

Synteza

- 8 lipca 2019 r. prokurator Mariusz Krasoń został oddelegowany z Prokuratury Regionalnej w Krakowie do odległej o prawie 300 km i niższej o dwa szczeble w hierarchii Prokuratury Rejonowej we Wrocławiu. Jako przyczynę przeniesienia Komitet Obrony Sprawiedliwości KOS wskazuje zainicjowanie przez prokuratora Krasonia w maju 2019 r. uchwały Zgromadzenia Prokuratury Regionalnej w Krakowie. Uchwała ta sygnalizuje m.in. ograniczanie niezależności prokuratorów.
- Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, uchwalona głosami PiS¹ przekazała władzę w prokuraturze w ręce jednej osoby – Prokuratora Generalnego i zarazem Ministra Sprawiedliwości. Omówione w analizie zmiany stworzyły dodatkowe narzędzia do wywierania nacisku na podwładnych prokuratorów. Szeroka ingerencja Prokuratora Generalnego w toczące się postępowania przedsądowe, w tym wzmocnienie władzy szefa prokuratury do przenoszenia spraw, daje też możliwość ścigania niewygodnych dla władzy osób oraz umarzania postępowań wobec tych, którzy są władzy potrzebni lub jej sprzyjają.
- Ustawa wprowadzająca ustawę Prawo o prokuraturze z 2016 r.² umożliwiła degradację z najwyższych stanowisk prokuratorskich wykwalifikowanych prokuratorów z dużym doświadczeniem zawodowym. Na ich miejsca do prokuratur pod zmienionymi nazwami awansowano prokuratorów często z najniższego szczebla. Tym sposobem zdegradowano blisko 1/3 prokuratorów byłej Prokuratury Generalnej oraz byłych prokuratur apelacyjnych.

¹ Za ustawą głosowało 233 posłów PiS, 2 posłów Kukuz'15 oraz jeden poseł niezależny, <http://sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/agent.xsp?symbol=glosowania&nrkadencji=8&nrposiedzenia=10&nrglosowania=50>

² Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o prokuraturze (Dz. U.2016.0.178).

	<p>Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR ul. Ignacego Krasickiego 9A • 02-628 Warszawa tel. +48 22 628 85 11 e-mail: info@for.org.pl • www.for.org.pl</p> <p>f/FundacjaFOR • t/FundacjaFOR</p>
---	---

- Mechanizm nagradzania i awansów, to kolejne narzędzie do wywierania presji przez władze prokuratury na podległych im prokuratorach. Obecnie możliwe jest awansowanie prokuratora z najniższego szczebla prokuratury do najwyższego.
- Oprócz wymienionych zmian, narzędziem odgórnej presji są postępowania dyscyplinarne, na które ma wpływ Minister Sprawiedliwości jako Prokurator Generalny. Powołuje on przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym oraz rzeczników dyscyplinarnych, którzy są oskarżycielami w postępowaniach dyscyplinarnych prokuratorów. Prokurator Generalny może też zażądać wszczęcia postępowania wyjaśniającego wobec konkretnego prokuratora.
- To zwiększenie władzy wykorzystywane jest do karania nieposłusznych władzy prokuratorów i wpływania na ich decyzje. Może to więc budzić obawy o rzetelność oraz niezależność postępowania przedsądowego i sądowego wobec obywateli.
- Na dodatek, krytycznie należy ocenić ostatni z etapów postępowania dyscyplinarnego prokuratorów, jakim jest postępowanie przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego. Składa się ona obecnie wyłącznie z nowo powołanych osób, których zaopiniowała nowa Krajowa Rada Sądownictwa, zdominowana przez nominatów partii rządzącej, a powołał Prezydent Andrzej Duda. Zatem trudno mówić o jej niezależności.
- W ostatnich latach uległ zmianie także system dyscyplinarnego karania sędziów. Został silnie uzależniony od Ministra Sprawiedliwości (Prokuratora Generalnego). Umożliwił dyscyplinarne postępowania wobec sędziów i ich nękanie za nieposłuszeństwo wobec władzy i krytykę jej szkodliwych dla wymiaru sprawiedliwości działań. O problemie informowało Forum Obywatelskiego Rozwoju - FOR w swojej [analizie "System dyscyplinarny sędziów pod kontrolą Ministra Sprawiedliwości"](#).

Zasadnicze zmiany w prokuraturze po objęciu władzy przez PiS w 2015 roku

28 stycznia 2016 r. została przyjęta ustawa Prawo o prokuraturze, której projekt posłowie PiS zgłosili do Sejmu 24 grudnia 2015 r. Oznaczało to pominięcie rządowej drogi zgłaszania projektu, a co za tym idzie konsultacji oraz opracowania dokumentu Oceny Skutków Regulacji. Treść ustawy weszła w życie 4 marca 2016 r. Chociaż jej wprowadzenie poprzedzały liczne wypowiedzi polityków Prawa i Sprawiedliwości³ oraz samego Ministra Sprawiedliwości Zbigniewa Ziobro⁴ o konieczności poprawy funkcjonowania prokuratury oraz poprawy skuteczności jej działania, to faktycznym celem tej ustawy było przejęcie kontroli nad prokuraturą, możliwość wpływu na decyzje oraz obsadzenie najwyższych stanowisk w prokuraturze ludźmi sprzyjającymi władzy.

Do najgroźniejszych zmian z punktu widzenia niezależności prokuratury, skuteczności jej działania i realizowania jej podstawowej funkcji, jaką jest ściganie przestępców, unikając przy tym niesłusznych oskarżeń, które mogą w ostateczności przyczyniać się do niesłusznych skazań przez sądy, jakie wprowadziła ustawa z 2016 r. należy zaliczyć:

1. Skoncentrowanie władzy w rękach Prokuratora Generalnego i Ministra Sprawiedliwości

Ustawa z 2016 r. dała możliwość przełożonym prokuratorów na dowolne kreowanie polityki nagród i awansów w taki sposób, aby nagradzać tych posłusznych, a karać osoby, które nie sprzyjają władzy i podejmują własne, niezależne decyzje w postępowaniach. Obecna ustawa mówi wprost, że Prokurator Generalny decyduje o rodzaju wyróżnień, awansów oraz trybie ich przyznawania. Ponadto, do przeniesienia prokuratora do innej prokuratury niewymagana jest jego zgoda. Obecne przepisy dopuszczają więcej w zakresie tej dowolności niż poprzednie. Władza Prokuratora Generalnego obejmuje więc przede wszystkim politykę kadrową,

³ M. Wójcik, „Chcę z tego miejsca zapewnić Polaków, że przygotowaliśmy dobrą ustawę. Wobec wyzwań, które są na dzisiaj: gróźb zamachu terrorystycznego, zorganizowanej przestępczości, korupcji, co zżera tak naprawdę nasze państwo, dzisiaj musi być osoba odpowiedzialna za polską prokuraturę i tą osobą będzie minister sprawiedliwości-prokurator generalny”,

<https://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/nowa-ustawa-o-prokuraturze-w-punktach,614596.html>

B. Szydło, „Panuje przeświadczenie, że słabsi mają czekać w nieskończoność na orzeczenie spraw, mają poczucie, że decyzje wydawane w ich sprawach są niesłuszne i niesprawiedliwe. Wprowadzamy zmiany instytucjonalne, do których zobowiązaliśmy się wobec Polaków”,

<https://wpolityce.pl/polityka/283802-zmiany-w-prokuraturze-wchodza-w-zycie-ziobro-to-przywroci-zaufanie-polakow-do-wymiaru-sprawiedliwosci-sprawdz-szczegoly>

⁴ „Naszym celem jest szukanie rozwiązania [...], które przyniesie poprawę bezpieczeństwa Polaków”,

<https://www.youtube.com/watch?v=Plw3qf5MfIQ>

„Ta władza będzie pod ścisłą kontrolą parlamentu. Ustawa o tzw. niezależnej prokuraturze pozbawiła Sejm możliwość kontroli władzy wykonawczej, jaką jest prokuratura”,

<https://wpolityce.pl/polityka/283802-zmiany-w-prokuraturze-wchodza-w-zycie-ziobro-to-przywroci-zaufanie-polakow-do-wymiaru-sprawiedliwosci-sprawdz-szczegoly>

tj. politykę awansów, degradacji oraz czasowego delegowania prokuratorów do prokuratur wyższych lub niższych szczebli.

Degradacja i przeniesienia do prokuratur niższych szczebli

Ustawa Prawo o prokuraturze oraz jej przepisy wprowadzające w 2016 r. dopuściła przeniesienie prokuratorów z najwyższych szczebli prokuratury, głównie z Prokuratury Generalnej do prokuratur niższych szczebli. Takie zjawisko, zwłaszcza gdy Prokurator Generalny nie kierował się tu względami najwyższego wykwalifikowania kadry i doświadczenia zawodowego, można nazwać degradacją. Jest to definicja zgodna z powszechnym rozumieniem tego pojęcia. Cyt. za słownikiem języka polskiego PWN degradacja to „przeniesienie kogoś na niższe stanowisko”⁵. Tym bardziej jest to uzasadnione, gdyż degradację w przypadku niniejszego opracowania należy odróżnić od zjawiska przeniesień prokuratorów do prokuratur tego samego szczebla, ale oddalonych od siebie często o kilkaset kilometrów.

Zmiany legislacyjne z 2016 r. umożliwiły **degradację doskonale wykwalifikowanych prokuratorów z dużym doświadczeniem zawodowym z najwyższych stanowisk prokuratorowskich**. Chodziło o usunięcie ze swoich stanowisk prokuratorów, którzy mogliby okazać się nieprzychylni większości rządzącej. Większość parlamentarna z partią PiS na czele dokonała tego poprzez reorganizację prokuratury. I tak, z prokuratury w postaci Prokuratury Rejonowej, Okręgowej, Apelacyjnej i Generalnej powstała Prokuratura Rejonowa, Okręgowa, Regionalna i Krajowa z Prokuratorem Generalnym, czyli Ministrem Sprawiedliwości na czele. Najwyższe szczeble prokuratury straciły kompetentnych prokuratorów z dużym doświadczeniem zawodowym. Na ich miejsca do prokuratur pod zmienionymi nazwami awansowano prokuratorów często z najniższego szczebla⁶. Tym sposobem **zdegradowano blisko 1/3 prokuratorów** byłej Prokuratury Generalnej oraz byłych prokuratur apelacyjnych⁷.

Należy również wskazać, że przeniesienie na inne stanowisko służbowe jest jedną z kar dyscyplinarnych, wskazanych w art. 142 § 1 ustawy Prawo o prokuraturze. Chociaż degradacje oraz przeniesienia dokonane przez Prokuratora Generalnego nie wynikały z postępowania dyscyplinarnego wobec zdegradowanych prokuratorów, to biorąc pod uwagę jednostronny wpływ na tę decyzję Prokuratora Generalnego i brak możliwości odwołania się prokuratora od tej decyzji można te działania uznać za ukrytą karę dyscyplinującą w stosunku do prokuratorów.

Poza degradacjami powszechnie stosowaną „karą” przez Prokuratora Generalnego lub podległego mu Prokuratora Krajowego wobec prokuratorów jest delegowanie ich do prokuratur często odległych od miejsca zamieszkania i na niższym szczeblu. Jak już zostało powiedziane, w znaczeniu faktycznym **jest to ukryta kara dyscyplinująca**. W znaczeniu prawnym ustawa określa takie działanie jako możliwość Prokuratora Generalnego i Prokuratora Krajowego zaspokojenia potrzeb kadrowych w innych jednostkach prokuratury.

⁵ Słownik PWN, <https://sjp.pwn.pl/sjp/degradacja;2554408.html>

⁶ *Raport Prokuratura pod specjalnym nadzorem. Kadry i postępowanie «dobrej zmiany»*, listopad 2018, www.panstwo-pis.pl

⁷ Rp.pl, Jacek Bilewicz: Raz jeszcze o przeniesieniach prokuratorów, <https://www.rp.pl/artukul/1309161-Jacek-Bilewicz--Raz-jeszcze-o-przeniesieniach-prokuratorow.html>

Przenoszony prokurator nie ma możliwości ustosunkowania się do takiej decyzji, ani odwołania od niej lub zaskarżenia do sądu. Ponadto, decyzje o oddelegowaniu prokuratora nie zawierają żadnego uzasadnienia⁸. W wielu przypadkach taka formalna delegacja oznacza faktyczną czasową degradację na niższe stanowisko oraz uprzykrzenie życia poprzez skierowanie do pracy kilkaset kilometrów od miejsca zamieszkania.

To zmiana ustawy w 2016 r. dała furtkę władzom prokuratury, aby takie długotrwałe delegacje nie wymagały zgody delegowanego prokuratora. W uzasadnionych przypadkach Prokurator Generalny lub Prokurator Krajowy może delegować prokuratora, bez jego zgody, na okres 12 miesięcy w ciągu roku, co faktycznie oznacza możliwość niekończącej się delegacji.

Przykłady degradacji i przeniesień

- W wyniku zmian kadrowych wymieniono 6 z 7 zastępców Prokuratora Generalnego, niemal wszystkich prokuratorów kierujących wiodącymi biurami i departamentami w Prokuraturze Krajowej, wszystkich szefów i ich zastępców w prokuraturach regionalnych, 44 z 45 w prokuraturach okręgowych, oraz w 90% prokuratur rejonowych⁹.
- Jako przykład należy wskazać degradację **prokuratora Krzysztofa Parchimowicza** z Prokuratury Generalnej do Prokuratury Rejonowej Warszawa-Mokotów. Został przeniesiony z najwyższego wówczas szczebla prokuratury do najniższego. Zdaniem samego prokuratora, podpadł on, ponieważ był „twarzą” decyzji o przeniesieniu zamiejscowych wydziałów do spraw przestępczości zorganizowanej z Prokuratury Krajowej do prokuratur apelacyjnych¹⁰.
- **Prokurator Dariusz Korneluk** został zdegradowany przez Ministra Sprawiedliwości do Prokuratury Rejonowej Warszawa-Śródmieście. Wcześniej kierował Prokuraturą Apelacyjną w Warszawie.
- **Prokurator Bogdan Olewiński** został zdegradowany z pełnienia funkcji Zastępcy Prokuratora w Prokuraturze Okręgowej w Rzeszowie. Obecnie jest prokuratorem Prokuratury Rejonowej w Rzeszowie.
- **Prokurator Magdalena Feist** została przeniesiona z wydziału zamiejscowego Prokuratury Krajowej do Prokuratury Rejonowej Poznań-Stare Miasto. Natomiast **prokurator Hanna Grzeszczyk** została przeniesiona z Prokuratury Krajowej do Prokuratury Okręgowej w Poznaniu. Przyczyną przeniesienia była decyzja w sprawie złożenia nieprawdziwych oświadczeń majątkowych przez prezydenta Gdańska Pawła Adamowicza. Prokurator Feist wraz z prokuratorem Grzeszczyk wniosły wówczas

⁸ Państwo, które karze. Czyli naciski i represje wobec polskich sędziów, prokuratorów i adwokatów, Komitet Obrony Sprawiedliwości KOS, Warszawa, maj 2019, s. 25.

⁹ Raport Prokuratura pod specjalnym nadzorem. Kadry i postępowanie «dobrej zmiany», listopad 2018, www.panstwo-pis.pl

¹⁰ <https://komitetobronysprawiedliwosci.pl/wpis-wokanda/prokurator-parchimowicz-zdegradowany-do-prokuratury-rejonowej/>

o warunkowe umorzenie postępowania, do czego przychylił się sąd. Następnie sprzeciwiły się wniesieniu w tej sprawie przez prokuraturę apelacji¹¹.

- Przeniesiony i zdegradowany został również **prokurator Zbigniew Szpiczko**. Został delegowany z Prokuratury Okręgowej w Białymstoku do Prokuratury Rejonowej w Suwałkach.
- W przypadku **prokuratora Waldemara Osowieckiego**, nie dość, że został zdegradowany z kierowniczego stanowiska w Prokuraturze Okręgowej w Płocku do Prokuratury Rejonowej Częstochowa-Północ, to obie prokuratury dzieli od siebie kilkaset kilometrów. Dla prokuratora Osowieckiego oznacza to oddalenie o 300 km od domu.
- Ukarany przeniesieniem został też **prokurator Piotr Skiba**, który wszczął śledztwo w sprawie znieważenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego prof. Małgorzaty Gersdorf przez dziennikarza TVP Cezarego Gmyza. W rezultacie swojej działalności zawodowej został przeniesiony z Prokuratury Rejonowej Warszawa-Śródmieście Północ do Prokuratury Rejonowej w Grodzisku Mazowieckim.
- 8 lipca 2019 roku **prokurator Mariusz Krasoń** został oddelegowany z Prokuratury Regionalnej w Krakowie do odległej o prawie 300 km i niższej o dwa szczeble w hierarchii Prokuratury Rejonowej dla Wrocławia Krzyki-Zachód we Wrocławiu. Jako przyczynę przeniesienia Komitet Obrony Sprawiedliwości KOS wskazuje zainicjowanie przez prokuratora Krasonia w maju 2019 r. uchwały Zgromadzenia Prokuratury Regionalnej w Krakowie. Uchwała ta sygnalizuje m.in. ograniczanie niezależności prokuratorów, zarówno w wymiarze ustawowym, jak i faktycznym, co odnosi się do sposobu, w jaki nadzorowana jest praca prokuratorów, tj. wpływania z pominięciem drogi służbowej na decyzje prokuratorów w prowadzonych przez nich postępowaniach¹².

Nagrody i awanse

Mechanizm delegowania prokuratorów przez Prokuratora Generalnego lub Prokuratora Krajowego funkcjonuje również nie jako kara, ale nagroda. Obecnie **możliwe jest awansowanie prokuratora z najniższego szczebla prokuratury do najwyższego**. Tym bardziej, że od 4 marca 2016 r., tj. od wejścia w życie ustawy Prawo o prokuraturze Prokurator Generalny ustala rodzaje wyróżnień i nagród oraz tryb ich przyznawania. Przed zmianą nie było podobnej regulacji.

Tą zmianą zniesiono również kadencyjność na stanowiskach kierowniczych w prokuraturze. Pomijane są też konkursy na stanowisko prokuratora rejonowego, a rola samorządu prokuratorskiego w tym zakresie uległa osłabieniu. Ustawa dopuszcza pominięcie konkursu „w szczególnie uzasadnionych przypadkach”, wówczas na stanowisko powołuje się kandydata wskazanego we wniosku Prokuratora Krajowego¹³. W ten sposób Prokurator Generalny może

¹¹ <https://komitetobronysprawiedliwosci.pl/kategoria-wokandy/prokuratorzy/?strona=1>

¹² Opinie KOS (20(7)/2019), <https://komitetobronysprawiedliwosci.pl/opinia-komitet-obrony-sprawiedliwosci-kos-w-zwiazku-z-oddelegowaniem-8-lipca-br-do-pelnienia-obowiazkow-sluzbowych-dla-prokuratury-regionalnej-we-wroclawiu-prokuratora-prokuratury-regionalnej-w-krak/>

¹³ Art. 81 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, (Dz. U. 2016 poz. 177).

dowolnie sterować polityką kadrową w prokuraturze. Prokurator Generalny, na wniosek Prokuratora Krajowego, powołuje i odwołuje szefów prokuratur regionalnych, okręgowych i rejonowych.

Przykłady awansów do wyższych szczebli prokuratury

- **Prokurator Katarzyna Fedeńczuk.** Powołana na stanowisko prokuratora Prokuratury Regionalnej w Lublinie po 41 dniach od powołania jej na stanowisko prokuratora Prokuratury Okręgowej w Lublinie.
- **Prokurator Paweł Wilkoszewski.** Był prokuratorem Prokuratury Okręgowej w Warszawie oraz asystentem Zbigniewa Ziobry. Po niespełna 13 miesiącach został powołany na stanowisko prokuratora Prokuratury Regionalnej w Warszawie i oddelegowany do Prokuratury Krajowej.
- Podobną ścieżkę awansu posiada **prokurator Grzegorz Kulon**, który po 16 miesiącach awansował z Prokuratury Okręgowej w Gdańsku do Prokuratury Regionalnej w Gdańsku, a następnie został oddelegowany do Prokuratury Krajowej.
- **Prokurator Arkadiusz Jaraszek** po 17 miesiącach otrzymał awans z Prokuratury Rejonowej Warszawa Ochota w Warszawie do Prokuratury Okręgowej w Warszawie. Następnie otrzymał delegację do Działu Prasowego Prokuratury Krajowej.
- **Prokurator Ewa Bialik** z Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce po półtora roku pracy tam awansowała do Prokuratury Regionalnej w Białymstoku. Następnie władze prokuratury oddelegowały ją do Prokuratury Krajowej, gdzie obecnie pełni funkcję rzecznika prasowego.
- **Prokurator Jacek Skąła** w kwietniu 2016 roku uzyskał tytuł prokuratora Prokuratury Okręgowej w Krakowie. Jednocześnie oddelegowano go do Prokuratury Krajowej. Po dwóch latach awansował do Prokuratury Regionalnej w Krakowie.
- **Prokurator Agata Gałuszka-Górska** do Prokuratury Krajowej awansowała z pominięciem bezpośrednio niższego stanowiska prokuratora prokuratury regionalnej. Obecnie jest zastępcą Prokuratora Krajowego.

2. Wzmocnienie władzy prokuratora generalnego do przenoszenia spraw między prokuratorami

Prokurator Generalny zyskał **możliwość przenoszenia spraw**, tj. toczących się już postępowań, pomiędzy prokuratorami. Nie wymaga to szczególnego uzasadnienia, jak było to w poprzednio obowiązującym porządku prawnym. Wystarczy pisemna decyzja prokuratora przełożonego. Oznacza to, że Prokurator Generalny może dokonać tego rodzaju ingerencji w każdej sprawie prowadzonej przez każdego prokuratora.

Na mocy obecnie obowiązującej ustawy prokurator przełożony, w tym zwłaszcza **Prokurator Generalny może ingerować** w decyzje podejmowane przez prokuratora w określonej sprawie karnej, ale także w sprawie cywilnej oraz administracyjnej, jeżeli prokurator zgłosi w nich swój udział. Mowa tu na przykład o poleceniu wszczęcia postępowania wyjaśniającego, skierowaniu

wniosku o zastosowanie aresztu tymczasowego wobec podejrzanego lub też skierowaniu aktu oskarżenia do sądu, podczas gdy prokurator w wyniku śledztwa nie widzi do tego przesłanek. Poprzednio obowiązująca ustawa dopuszczała taką ingerencję wyłącznie ze strony bezpośrednich przełożonych. W przypadku prokuratorów niższych szczebli nie mógł to być Prokurator Generalny. **Taki mechanizm stanowi narzędzie do naciskania prokuratorów, aby podejmowali działania zgodne z wolą i oczekiwaniami władz prokuratury, zwłaszcza Prokuratora Generalnego**¹⁴.

Ponadto, w związku z połączeniem urzędów Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego można też dziś mówić o związanych z tym **nadużyciach i wykorzystywaniu pozycji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego do realizacji zarówno celów prywatnych, jak i partyjnych**¹⁵. Widać to zwłaszcza w kontekście karania prokuratorów i sędziów za decyzje podjęte wbrew woli lub oczekiwaniom przełożonych i partii rządzącej.

Przykłady przeniesionych spraw¹⁶

- Postępowanie **przeciwko Prezesowi Zarządu Orlen S.A. Danielowi Obajtkowi** za spowodowanie szkody w zarządzanej spółce i osiągnięcie korzyści majątkowej oraz o przyjęcie łapówki. Postępowanie wszczął w 2016 r. prokurator Prokuratury Okręgowej w Ostrowie Wielkopolskim, po czym sprawa została przekazana krakowskiemu wydziałowi zamiejscowemu Prokuratury Krajowej, gdzie została umorzona przez prokuratora Tomasza Dudka.
- Prokurator Piotr Skiba z Prokuratury Rejonowej Warszawa Śródmieście-Północ wszczął z urzędu śledztwo w sprawie publicznego **znieważenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego prof. Małgorzaty Gersdorf** przez dziennikarza Cezarego Gmyza. Śledztwo przejęła do prowadzenia jednostka nadrzędna – Prokuratura Okręgowa w Warszawie¹⁷. Niedługo po tym został oddelegowany do innej jednostki prokuratury.
- Sprawa **przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego Marka Chrzanowskiego**, który zażądał od biznesmena Leszka Czarneckiego łapówki trafiła do katowickiego wydziału Prokuratury Krajowej. Nie trafiła do warszawskiej prokuratury, chociaż miejscem zdarzenia oraz przebywania świadków jest właśnie Warszawa.

¹⁴ Raport Prokuratura pod specjalnym nadzorem. Kadry i postępowanie «dobrej zmiany», listopad 2018, www.panstwo-pis.pl

¹⁵ Raport Prokuratura pod specjalnym nadzorem. Kadry i postępowanie «dobrej zmiany», listopad 2018, www.panstwo-pis.pl

¹⁶ Raport Prokuratura pod specjalnym nadzorem. Kadry i postępowanie «dobrej zmiany», listopad 2018, www.panstwo-pis.pl

¹⁷ Cyt. za: Raport Prokuratura pod specjalnym nadzorem. Kadry i postępowanie «dobrej zmiany», listopad 2018, www.panstwo-pis.pl, s. 37.

3. Osłabienie odpowiedzialności prokuratorów

Kolejną szkodliwą zmianą, jaką wprowadziła ustawa Prawo o prokuraturze z 2016 roku jest osłabienie odpowiedzialności dyscyplinarnej wobec prokuratorów. Zmiana polega na wyłączeniu odpowiedzialności w przypadku działania prokuratora „wyłącznie w interesie społecznym”. Tak niejasne sformułowanie daje możliwość nadużyć w tym zakresie i „podciągnięcia” wszystkich działań na korzyść władzy jako te realizowane w interesie społecznym. Faktyczny interes społeczny może nie mieć znaczenia. Sprawa prokuratora, który dopuścił się takiego nadużycia może w ogóle nie trafić do sądu dyscyplinarnego.

Zmiana ustawy nie przyczyniła się jednak do poprawy istniejących już niedoskonałości dyscyplinarnego systemu wobec prokuratorów. Nowa ustawa nie rozwiązała, a wręcz pogłębiła problem odpowiedzialności prokuratorów za działanie na szkodę prokuratury i społeczeństwa. Wszystkie błędne decyzje, zwłaszcza te podjęte pod naciskiem przełożonych negatywnie wpływają na życie niesłusznie oskarżonych oraz ofiar sprawców, którzy nigdy nie zostaną postawieni w stan oskarżenia. Nie niosą natomiast konsekwencji dla prokuratorów podejmujących błędne decyzje.

Podsumowanie

W kontekście wszystkich wymienionych powyżej zmian należy dopatrywać się chęci wpływania na zachowania i działania prokuratorów, tj. wytworzenia systemu bodźców, który w połączeniu ze słabym charakterem jednostki stworzy narzędzie w rękach władzy. Silny wpływ władzy na decyzje prokuratorów sprzyja podejmowaniu złych decyzji, a w rezultacie prowadzi do ściągania niewinnych osób lub nieścigania winnych. Tym bardziej, że za takie złe decyzje prokurator nie poniesie odpowiedzialności¹⁸.

System dyscyplinarny prokuratorów

Poza opisanym powyżej nieformalnym systemem dyscyplinarnym w prokuraturze, za pomocą którego władze prokuratury mogą karać i nagradzać wybranych przez siebie prokuratorów, funkcjonuje również formalny system postępowań dyscyplinarnych.

Stan prawny do 4 marca 2016 roku

Przed wejściem w życie ustawy Prawo o prokuraturze z 2016 roku¹⁹ obowiązującym prawem w tym zakresie była ustawa z 1985 roku o prokuraturze²⁰ z uwzględnieniem zmian legislacyjnych na przestrzeni lat.

¹⁸ Rp.pl, *Balcerowicz: Prokuratura – źle działający system*, <https://www.rp.pl/Publicystyka/311269920-Balcerowicz-Prokuratura---zle-dzialajacy-system.html>

¹⁹ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, (Dz. U. z 2016 r. poz. 177).

²⁰ Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. 1985 Nr 31 poz. 138 ze zm.).

Schemat postępowań dyscyplinarnych

System postępowań dyscyplinarnych prokuratorów składał się z:

1. **rzecznika dyscyplinarnego**, który pełnił funkcję oskarżyciela przed sądem dyscyplinarnym oraz wnosił i popierał środki odwoławcze.
2. **Sądu Dyscyplinarnego oraz Odwoławczego Sądu Dyscyplinarnego**, które pełniły funkcję sądów dyscyplinarnych.

Obowiązującym modelem postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów był model sądu dyscyplinarnego składającego się również z sądu odwoławczego (drugiej instancji), działających w ramach prokuratury i składających się wyłącznie z prokuratorów. Sądem pierwszej instancji był Sąd Dyscyplinarny, a w drugiej instancji Odwoławczy Sąd Dyscyplinarny. Możliwe było też postępowanie kasacyjne przed Sądem Najwyższym, tj. odwołanie się od orzeczenia Odwoławczego Sądu Dyscyplinarnego do Sądu Najwyższego.

Kto wybierał rzecznika i członków do sądów dyscyplinarnych?

1. Rzecznik dyscyplinarny

Rzecznika dyscyplinarnego wyznaczał Prokurator Generalny spośród prokuratorów. Ustawa o prokuraturze z 1985 roku nie regulowała kwestii kadencyjności rzecznika dyscyplinarnego. Opinię o kandydacie do pełnienia funkcji rzecznika dyscyplinarnego prokuratora apelacyjnego wyrażało Kolegium prokuratury apelacyjnej, tj. jeden z organów prokuratury apelacyjnej.

Zgodnie z obowiązującą wówczas ustawą rzecznik dyscyplinarny był związany wskazaniem organu, który go wyznaczył.

2. Sądy dyscyplinarne

Członków sądów dyscyplinarnych wybierało zebranie prokuratorów Prokuratury Generalnej i zgromadzenia prokuratorów w Prokuraturach Apelacyjnych, czyli instytucje samorządu prokuratorowskiego. Krajowa Rada Prokuratury ustalała natomiast ogólną liczbę członków sądów dyscyplinarnych oraz wskazywała liczbę członków sądów dyscyplinarnych wybieranych przez te instytucje.

Przewodniczący sądu dyscyplinarnego i jego zastępcy wybierani byli ze swojego grona przez członków tego sądu. Kadencja sądu dyscyplinarnego, a tym samym kadencja przewodniczącego i jego zastępców trwała, podobnie jak teraz, cztery lata.

Skład orzekający sądu dyscyplinarnego wyznaczał przewodniczący lub zastępca przewodniczącego tego sądu.

Postępowania dyscyplinarne

W przeszłości pojawiały się projekty ustaw, które zakładały m.in. zmianę modelu postępowań dyscyplinarnych prokuratorów. W 2014 roku w ministerialnym²¹ projekcie ustawy Prawo o prokuraturze zaproponowany został model postępowań dyscyplinarnych, gdzie sądem

²¹ Projekt Ministerstwa Sprawiedliwości, procedowany w ministerstwie w trakcie VII kadencji Sejmu RP. Projekt ostatecznie nie trafił do sejmu.

pierwszej instancji miał być, tak jak obecnie, sąd złożony z prokuratorów wewnątrz prokuratury. Natomiast sądem drugiej instancji miał być sąd powszechny. Od orzeczenia sądu drugiej instancji miałyby przysługiwać kasacja do Sądu Najwyższego.

Zupełnie inny model został zaproponowany w 2013 r. w poselskim projekcie ustawy o postępowaniu dyscyplinarnym wobec osób wykonujących niektóre zawody prawnicze²². Zakładał on utworzenie wspólnego systemu postępowań dyscyplinarnych dla zawodów prawniczych, tj. sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy. Pierwszą instancją byłyby specjalnie utworzone wydziały dyscyplinarne w sądach apelacyjnych, natomiast drugą instancją miał być Sąd Najwyższy. Projekt nie przewidywał utworzenia odrębnej Izby Dyscyplinarnej w Sądzie Najwyższym ani możliwości złożenia kasacji od wyroku drugiej instancji do Sądu Najwyższego.

Jednym z zarzutów względem poprzedniego systemu dyscyplinarnego prokuratorów, który pojawia się w literaturze²³, jest brak możliwości odwołania członka sądu dyscyplinarnego przed upływem kadencji. „Wskazuje się, że ustawa powinna przewidywać taką możliwość w wypadku wszczęcia przeciwko członkowi sądu dyscyplinarnego postępowania karnego lub dyscyplinarnego, a także zawieszenia go w czynnościach prokuratora”.

Innym z zarzutów wobec uchylonej już ustawy o prokuraturze z 1985 r. była obecność przepisu o wyłączonej jawności postępowań dyscyplinarnych²⁴. Na mocy ustawy Prawo o prokuraturze z dnia 28 stycznia 2016 r. postępowania dyscyplinarne prokuratorów stały się jawne.

Propozycje zmian opisane w literaturze nigdy jednak nie zakładały większego uzależnienia prokuratury od decyzji politycznych na skutek ogromnej koncentracji władzy w rękach polityków. Ten kierunek został obrany w 2016 roku i jest konsekwentnie realizowany do dziś.

Zmiany po wejściu w życie ustawy 4 marca 2016 roku oraz późniejsze

Podstawy wszczęcia postępowania dyscyplinarnego

Wejście w życie nowych przepisów o prokuraturze nie zmieniło podstaw wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, ale też nie wyeliminowało tych niejasności, które obecnie dają możliwość Prokuratorowi Generalnemu i Prokuratorowi Krajowemu ściganie nieposłusznych sobie prokuratorów. Szeroki zakres interpretacji jednej z przesłanek wszczęcia tego postępowania pozostał bez zmian.

²² Projekt zgłosili posłowie Prawa i Sprawiedliwości oraz Solidarnej Polski w trakcie VII kadencji Sejmu RP. Projekt został wycofany w grudniu 2014 roku.

²³ W. Kozielewicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.

²⁴ A. Herzog, *Zmiany w postępowaniu dyscyplinarnym prokuratorów w Prawie o prokuraturze*, [w:] *Prokuratura i Prawo*, nr 7-8, 2016.

Zob. też: zob. K. Kremens, *Jawność prokuratorskich postępowań dyscyplinarnych*, [w:] *Prokuratura i Prawo*, nr 5, 2015.

Podstawą wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec prokuratora jest:

- przewinienie służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa;
- uchybienie godności urzędu prokuratorskiego;
- nadużycie wolności słowa przy wykonywaniu obowiązków służbowych, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę strony, jej pełnomocnika lub obrońcy, kuratora, świadka, biegłego lub tłumacza;
- popełnienie przez niego wykroczenia.

Większość z tych przesłanek daje niewielkie pole do nadużyć ze strony przełożonych prokuratorów. Na przykład, obraza przepisów prawa przez prokuratora jest ściśle związana z wykonywaniem przez niego obowiązków służbowych. Chodzi tu „o obrazę przepisów, które stosowane są przez prokuratora jako organ prowadzonego postępowania przygotowawczego lub jako stronę postępowania sądowego”. Podobnie ścisłe powiązanie z wykonywaniem obowiązków służbowych ma nadużycie wolności słowa. Odpowiedzialność dyscyplinarna za wykroczenie również nie budzi wątpliwości, gdyż katalog czynów uznanych za wykroczenie określa Kodeks wykroczeń .

Problem interpretacyjny pojawia się podczas próby określenia, czym jest uchybienie godności urzędu prokuratorskiego. Ustawa ani żaden inny akt normatywny nie wskazuje katalogu zachowań, które należy uznać za godzące w godność urzędu. Również żadna z ustaw nie definiuje tego pojęcia. Dlatego to na tym polu pojawia się furtka dla ścigania prokuratorów za działania, które nie podobają się ich przełożonym, z Prokuratorem Generalnym na czele. To stwarza zagrożenie zwłaszcza w sytuacji, kiedy prokuratura staje się potężnym narzędziem w rękach jednej osoby, a ponadto jest wykorzystywana do realizacji celów partyjnych przez Ministra Sprawiedliwości. Pozwala to wówczas na wykorzystywanie tej podstawy prawnej do nacisków na prokuratorów i prób ich zastraszenia, tak jak ma to miejsce obecnie. W takiej sytuacji niebagatelne znaczenie mają kolejne etapy postępowania dyscyplinarnego, które powinna cechować pełna niezależność.

Zgodnie z nowymi przepisami podstawą do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego nie jest działanie wyłącznie w „interesie społecznym”. Nawet jeśli zaistnieje któraś z powyższych przesłanek. Ten mechanizm może działać w drugą stronę, tj. pozwala chronić tych prokuratorów, którzy zasłużyli się dla obecnego kierownictwa prokuratury. W systemie, gdzie prokuratura staje się narzędziem władzy te dwa mechanizmy – ściganie nieposłusznych prokuratorów i chronienie tych uległych – dają nieograniczone pole działania. „Zły system to taki, który nagradza złe zachowania, a jednocześnie nie tworzy żadnego istotnego ryzyka kar dla ich sprawców, bo mechanizmy indywidualnej odpowiedzialności są słabe lub żadne”²⁵.

Schemat postępowań dyscyplinarnych

System postępowań dyscyplinarnych prokuratorów składa się z:

1. rzecznika dyscyplinarnego

²⁵ Cyt. za: rp.pl, *Balcerowicz: Prokuratura – źle działający system*, <https://www.rp.pl/Publicystyka/311269920-Balcerowicz-Prokuratura---zle-dzialajacy-system.html>

Rzecznikami dyscyplinarnymi są:

- a) rzecznik dyscyplinarny Prokuratora Generalnego,
- b) pierwszy zastępca rzecznika dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego oraz
- c) zastępcy rzecznika dyscyplinarnego, po jednym dla każdego okręgu regionalnego.

Rzecznik dyscyplinarny wszczyna i prowadzi postępowania wyjaśniające oraz dyscyplinarne wobec prokuratorów.

2. sądów dyscyplinarnych

W pierwszej instancji orzeka:

- a) Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym w składzie 3 członków,
- b) Sąd Najwyższy w składzie 2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika Sądu Najwyższego w sprawach przewinień dyscyplinarnych wyczerpujących znamiona umyślnych przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego lub umyślnych przestępstw skarbowych lub w sprawach, w których wniosek złożył Sąd Najwyższy.

W drugiej instancji orzeka Sąd Najwyższy w składzie 2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika Sądu Najwyższego.

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego została utworzona na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, która weszła w życie 3 kwietnia 2018 r. „Projekt tej ustawy do Sejmu zgłosił Prezydent RP Andrzej Duda, który w lipcu 2017 r. zawetował inną ustawę o Sądzie Najwyższym. Zarzucił jej wówczas częściową niekonstytucyjność. Zwrócił uwagę na fakt zbyt dużej zależności sędziów SN od Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego, co jego zdaniem mogłoby wpłynąć na niezależność sądu i autorytet sądu w społeczeństwie. Pomimo tych obaw dwa miesiące później zaproponował własne rozwiązania, które co prawda w mniejszym stopniu uzależniają Sąd Najwyższy od Ministra Sprawiedliwości, ale zwiększają rolę innego politycznego organu, tj. Krajowej Rady Sądownictwa, której skład, po zmianach ustawy o KRS, zależy od większości rządzącej”.

Tą ustawą wprowadzono między innymi przepis obniżający wiek emerytalny sędziów Sądu Najwyższego, którzy po 65. roku życia mieli przejść w stan spoczynku. Po działaniach Sądu Najwyższego, tj. skierowaniu w sierpniu 2018 r. pięciu pytań prejudycjalnych do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie zgodności tych przepisów z prawem Unii Europejskiej i zawieszeniu ich stosowania do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez Trybunał, partia rządząca (PiS) wycofała się z tego rozwiązania. 21 listopada 2018 r. do Sejmu trafił projekt nowelizacji ustawy o Sądzie Najwyższym, a od 1 stycznia 2019 r. zaczęły obowiązywać zaproponowane w nim przepisy. To nie rozwiązało pozostałych problemów, które nadal budzą wątpliwości co do konstytucyjności funkcjonowania Sądu Najwyższego. Podstawowym problemem jest wybór nowych sędziów do Sądu Najwyższego, których opiniuje nowa Krajowa Rada Sądownictwa, zdominowana przez nominatów partii rządzącej. Budzi to zastrzeżenia co do niezależności tych sędziów od decyzji i wpływów politycznych. **Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego składa się obecnie wyłącznie z nowo powołanych osób. Zatem trudno mówić o jej niezależności.** Izba ta może być wykorzystywana do karania różnych osób wykonujących zawody prawnicze, których działania są z jakichś powodów nie po myśli większości rządzącej.

Kto wybiera rzecznika i sędziów do sądów dyscyplinarnych

1. rzecznik dyscyplinarny

Rzeczników dyscyplinarnych powołuje Prokurator Generalny na okres kadencji, spośród wszystkich prokuratorów. Kadencja rzecznika dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego i pierwszego zastępcy rzecznika dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego trwa 6 lat, natomiast kadencja zastępców rzecznika powołanych dla danego okręgu regionalnego trwa 4 lata. Ponieważ w poprzednio obowiązującej ustawie nie było określone, na jak długo wyznaczany był rzecznik dyscyplinarny, to zmiana ustawy i powołanie nowych rzeczników przez nowego Prokuratora Generalnego nie spowodowało zakończenia kadencji rzecznika przed terminem.

2. sądy dyscyplinarne

Przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym powołuje Prokurator Generalny na 4-letnią kadencję spośród prokuratorów wybranych na członków tego sądu. Kadencja członków Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym rozpoczyna się z chwilą powołania przewodniczącego i trwa 4 lata.

Skład Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym wyznacza przewodniczący według listy wszystkich członków tego sądu, zgodnie z kolejnością wpływu spraw, z tym że w składzie sądu zasiada przynajmniej jeden prokurator z jednostki organizacyjnej prokuratury równorzędnej do tej, w której obwiniony pełnił służbę lub wykonywał czynności służbowe w chwili popełnienia czynu.

Kompetencje Prokuratora Generalnego (Ministra Sprawiedliwości)

Minister Sprawiedliwości jako Prokurator Generalny jest naczelnym organem prokuratury. Ustawa Prawo o Prokuraturze wskazuje na jego liczne kompetencje w zakresie funkcjonowania prokuratury, jednak na szczególną uwagę zasługują te, które dają mu możliwość wpływu na postępowania dyscyplinarne wobec prokuratorów.

- Prokurator Generalny jest przełożonym dyscyplinarnym w stosunku do prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.
- Minister Sprawiedliwości może powołać Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości do prowadzenia określonej sprawy dotyczącej prokuratora. Powołanie Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości wyłącza innego rzecznika od podejmowania czynności w sprawie.
- Prokurator Generalny powołuje Przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym.
- Prokurator Generalny powołuje rzeczników dyscyplinarnych.
- Prokurator Generalny może zażądać wszczęcia postępowania wyjaśniającego wobec prokuratora.

Prokurator Generalny może, na wniosek Prokuratora Krajowego, odwołać prokuratora powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury lub prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej, jeżeli prokurator, pomimo dwukrotnego ukarania przez sąd dyscyplinarny karą

dyscyplinarną inną niż upomnienie, popełnił przewinienie służbowe, w tym dopuścił się oczywistej obrazy przepisów prawa lub uchybił godności urzędu prokuratora.

Dyscyplinujące działania wobec nieposłusznych władzy prokuratorów – przykłady

Rzecznicy dyscyplinarni ścigają prokuratorów za nieposłuszeństwo wobec władzy. Przykładem „nieposłusznych” działań jest między innymi działalność służbowa, publiczna i edukacyjna prokuratorów, ale także wypowiedzi medialne. Karą za nieposłuszeństwo są również degradacje i przeniesienia, które nie są postępowaniem dyscyplinarnym samym w sobie, ale są z nim związane, ponieważ jest to jedna z kar, którą można zastosować wobec prokuratorów i nie jest do tego potrzebne nawet zakończenie postępowania dyscyplinarnego. Poniżej opisane zostały przykłady dyscyplinujących działań wobec nieposłusznych władzy prokuratorów, których wynikiem są postępowania dyscyplinarne lub wyjaśniające.

Działalność służbowa

Rzecznik dyscyplinarny wszczął postępowanie wyjaśniające wobec prokurator w stanie spoczynku Iwony Palki. Zdaniem rzecznika przyczyną postępowania są uchybienia formalne w przebiegu odbytego przed laty zebrania Kolegium Prokuratury Okręgowej w Bielsku Białej, których dopuściła się prokurator Palka²⁶.

W tej samej sprawie, rzecznik dyscyplinarny wszczął postępowanie wyjaśniające wobec prokurator Katarzyny Kuklis.

Wypowiedzi medialne i publiczne

Innym przykładem nacisków i nękania prokuratorów są postępowania dyscyplinarne lub postępowania wyjaśniające za wypowiedzi medialne prokuratorów.

Na przesłuchanie za wypowiedź medialną wezwano na przykład Prokuratora Krzysztofa Parchimowicza. Prokurator udzielił wypowiedzi dla Onetu, w której skrytykował kierownictwo prokuratury oraz warunki pracy w Prokuraturze Rejonowej Warszawa-Mokotów, do której został wcześniej przeniesiony²⁷.

Podobne zarzuty otrzymał za wypowiedzi na Twitterze i w TVN24. Prokurator zarzucił mu, że „zamieszczał wpisy i komentarze, których treść godzi w powagę sprawowanego urzędu i osłabia zaufanie do jego bezstronności”. Wpisy dotyczyły wysokości miesięcznego wynagrodzenia sędziego zasiadającego w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego²⁸.

²⁶ Raport KOS „Państwo, które karze. Czyli naciski i represje wobec polskich sędziów i prokuratorów”

²⁷ <https://komitetobronysprawiedliwosci.pl/wpis-wokanda/rzecznik-dyscyplinarny-wszczal-postepowanie-wyjasniajace-wobec-prokuratora-parchimowicza-za-jego-wypowiedzi-medialne/>

²⁸ <https://komitetobronysprawiedliwosci.pl/wpis-wokanda/rzecznik-dyscyplinarny-postawil-zarzuty-prokuratorowi-parchimowiczowi-za-wypowiedzi-na-twitterze-i-w-tvn-24/>

Rzecznik dyscyplinarny wszczął również postępowanie wyjaśniające wobec prokuratorów Dariusza Korneluka i Bogdana Olewińskiego. Przyczyną był występ i wypowiedzi medialne w programie „Czarno na białym” w TVN24²⁹.

Zarzuty dyscyplinarne za krytykę zmian w sądownictwie otrzymała prokurator Ewa Wrzosek. Wypowiedź miała miejsce w grudniu 2017 r. podczas wystąpienia na zorganizowanym w Sejmie obywatelskim wysłuchaniu publicznym w sprawie „ustaw sądowych”. Ponadto, prokurator Wrzosek ma postępowanie dyscyplinarne za wystąpienie na wiecu przed Sądem Najwyższym w lipcu 2018 r. Zgromadzenie zostało zorganizowane w obronie „wolnych sądów”.³⁰

Prokurator Jacek Bilewicz ma postępowanie wyjaśniające w związku z publikowaniem przez niego tekstów w Rzeczpospolitej³¹. W podobnej sytuacji, również za publikacje w dzienniku Rzeczpospolita, znaleźli się prokuratorzy Beata Mik oraz Jarosław Onyszczyk.

Prokurator Bogdan Świączkowski wszczął postępowanie dyscyplinarne wobec prokuratora Piotra Wójtowicza za udział w manifestacji Komitetu Obrony Demokracji. Podczas wydarzenia prokurator Wójtowicz udzielił nieautoryzowanej wypowiedzi. Powiedział: „Nie mam nic do stracenia. A co mi zrobią? Mogą mnie już tylko przenieść do Ełku”. Ta wypowiedź zdaniem rzecznika dyscyplinarnego miała godzić w powagę prokuratury i stanowić uchybienie godności sprawowanego urzędu³².

W trakcie toczącej się sprawy dyscyplinarnej wobec prokuratora Piotra Wójtowicza, spotkał się on z licznymi działaniami prokuratury, które godzą w standardy procesu zgodnego z prawem i zasadami etyki. Na przykład, wraz ze swoim obrońcą nie zostali wpuszczeni do sądu dyscyplinarnego na rozprawę.

W rezultacie sąd dyscyplinarny umorzył postępowanie wobec prokuratora Wójtowicza z powodu braku znamion czynu zabronionego. Całe postępowanie można uznać więc za nękanie i próbę zastraszenia prokuratorów.

Działalność w organizacji zrzeszającej prokuratorów

Odpowiedzialność dyscyplinarna grozi członkom tzw. pierwszego Zarządu Stowarzyszenia Prokuratorów „Lex Super Omnia”. Rzecznik dyscyplinarny postawił zarzuty „uchylenia godności urzędu prokuratora” prokuratorom: Krzysztofowi Parchimowiczowi, Katarzynie Gembalczyk oraz Dariuszowi Kornelukowi. Przyczyną takiego działania rzecznika był wydanie przez Stowarzyszenie „Lex Super Omnia” stanowiska, w którym skrytykowany został komunikat prokuratora Tomasza Janeczka, gdzie ujawnia dane personalne sędzi Agnieszki Pilarczyk. Sędzia prowadziła sprawę śmierci ojca Zbigniewa Ziobry.

²⁹ Raport KOS „Państwo, które karze. Czyli naciski i represje wobec polskich sędziów i prokuratorów”

³⁰ <https://komitetobronysprawiedliwosci.pl/wpis-wokanda/rzecznik-dyscyplinarny-postawil-zarzuty-prokurator-wrzosek-za-jej-krytyczne-wypowiedzi-wobec-zmian-legislacyjnych-w-sadownictwie/>

³¹ Raport KOS „Państwo, które karze. Czyli naciski i represje wobec polskich sędziów i prokuratorów”

³² Opinia Komitetu Obrony Sprawiedliwości KOS dot. działań dyscyplinarnych podejmowanych wobec prokuratorów, Opinia KOS 11/2018.

Działalność edukacyjna

Najbardziej powszechną działalnością w zakresie edukacji, którą prowadzą osoby wykonujące zawody prawnicze są lekcje o Konstytucji. Ich celem jest przybliżanie tego najważniejszego w Polsce aktu prawnego obywatelom w różnym wieku, aby mogli świadomie korzystać z przepisów tam zawartych. Jednak taka działalność, zarówno w przypadku prokuratorów, jak i sędziów traktowana jest przez obecne władze państwowe (PiS) jako działalność naruszająca zasady godności i etyki zawodów prawniczych.

Za taką właśnie działalność, tj. udział w Tygodniu Konstytucyjnym Rzecznik dyscyplinarny wszczął postępowanie wyjaśniające wobec prokuratora w stanie spoczynku Wojciecha Sadrakuły.

Aktywność w sferze publicznej

Prokurator w stanie spoczynku Wojciech Sadrakuła ma postępowanie dyscyplinarne za udział w Komisji Ustawodawczej Sejmu RP w sprawie projektu ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Wcześniej za to działanie prokurator otrzymał karę porządkową upomnienia, a w konsekwencji odwołania od tej decyzji sprawa trafiła do sądu dyscyplinarnego.

Podsumowanie

W obecnym kształcie prokuratury i w obliczu obowiązujących od 2016 r. przepisów istnieją dwa główne zagrożenia związane z nadużywaniem mechanizmów dyscyplinarnych w prokuraturze. Po pierwsze, przekazanie władzy nad prokuraturą w ręce jednej osoby – Prokuratora Generalnego, również aktywnie działającego polityka Ministra Sprawiedliwości. To powoduje, że w pełni może on uzależnić od swoich decyzji los zawodowy poszczególnych prokuratorów. Może na nich oddziaływać nagrodami i awansami lub też zastraszać wszczęciem postępowania dyscyplinarnego. Jeszcze groźniejsza jest możliwość centralnego sterowania postępowaniami wobec obywateli, przedsiębiorstw i innych podmiotów. Zmiana decyzji prokuratora prowadzącego sprawę lub przekazanie tej sprawy innemu prokuratorowi budzi wątpliwości co do rzetelności i niezależności działania prokuratorów. Problem polega na tym, że złe decyzje, niesłuszne zatrzymania lub w rezultacie skazania odbijają się na życiu tych osób lub podmiotów, których sprawa dotyczy. Prokuratorzy nie ponoszą za złe decyzje należytej odpowiedzialności.

Drugim z zagrożeń jest nadużywanie obowiązujących przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów i wykorzystywanie ich do karania nieposłusznych władzy prokuratorów. Ściganie prokuratorów i uprzykrzanie im życia za "niewłaściwe" decyzje i działania jest zjawiskiem bardzo niebezpiecznym. Zwłaszcza jeśli dołożymy do tego wpływ tego samego polityka, który decyduje o prokuraturze, tj. Ministra Sprawiedliwości na sądownictwo i postępowania dyscyplinarne wobec sędziów. Działania, które mają wywoływać pełne posłuszeństwo podwładnych prowadzą do słusznych obaw o rzetelność i niezależność postępowania przedsądowego i sądowego obywateli.

Załącznik

Porównanie wybranych przepisów ustawy o prokuraturze z dnia 20 czerwca 1985 r. z przepisami ustawy Prawo o prokuraturze z dnia 28 stycznia 2016 r., która weszła w życie 4 marca 2016 r., oraz ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 8 grudnia 2017 r., która weszła w życie 3 kwietnia 2018 r.

	Tak było	Tak jest
Odpowiedzialność dyscyplinarna	Prokurator odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe.	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] Prokurator odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe. <u>Nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego działanie lub zaniechanie prokuratora podjęte wyłącznie w interesie społecznym.</u>
Które sądy orzekają w sprawach dyscyplinarnych?	W sprawach dyscyplinarnych prokuratorów orzekają: 1. <u>w pierwszej instancji</u> – Sąd Dyscyplinarny 2. <u>w drugiej instancji</u> – Odwoławczy Sąd Dyscyplinarny	[od 3 kwietnia 2018; ust. o Sądzie Najwyższym] W sprawach dyscyplinarnych prokuratorów orzekają: 1. <u>w pierwszej instancji</u> : a) Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym w składzie 3 członków, b) Sąd Najwyższy w składzie 2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika Sądu Najwyższego 2. <u>w drugiej instancji</u> : Sąd Najwyższy w składzie 2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika Sądu Najwyższego.
Kto wybiera członków sądu dyscyplinarnego?	<u>Zebranie prokuratorów</u> wybiera członków sądów dyscyplinarnych. <u>Krajowa Rada Prokuratury</u> ustala ogólną liczbę członków sądów dyscyplinarnych oraz wskazuje liczbę członków sądów dyscyplinarnych wybieranych przez Zebranie prokuratorów Prokuratury Generalnej	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] <u>Zebranie prokuratorów Prokuratury Krajowej oraz Zgromadzenie prokuratorów</u> wybierają członków Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym.

	i zgromadzenia prokuratorów w prokuraturach Apelacyjnych.	<u>Krajowa Rada Prokuratorów</u> ustala ogólną liczbę członków Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym oraz wskazuje liczbę członków wybieranych przez Zebranie prokuratorów PK i Zgromadzenie prokuratorów.
Kto wybiera przewodniczącego sądu dyscyplinarnego?	<u>Sądy dyscyplinarne ze swego grona</u> wybierają <u>przewodniczących</u> i zastępców przewodniczących sądów dyscyplinarnych.	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] Przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym <u>powołuje Prokurator Generalny na 4-letnią kadencję</u> spośród prokuratorów wybranych na członków tego sądu.
Kadencja sądu dyscyplinarnego	Kadencja sądu dyscyplinarnego trwa <u>cztery lata</u> .	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] Kadencja członków Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym rozpoczyna się z chwilą powołania przewodniczącego i <u>trwa 4 lata</u> .
Kto powołuje Rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców?	Rzecznika dyscyplinarnego wyznacza spośród prokuratorów <u>Prokurator Generalny</u> . Kolegium prokuratury apelacyjnej wyraża opinię o kandydacie do pełnienia funkcji rzecznika dyscyplinarnego prokuratora apelacyjnego.	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] Rzeczników dyscyplinarnych <u>powołuje Prokurator Generalny</u> na okres kadencji, spośród prokuratorów. Kadencja rzecznika dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego i pierwszego zastępcy rzecznika dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego trwa <u>6 lat</u> , natomiast kadencja zastępców rzecznika powołanych dla danego okręgu regionalnego trwa <u>4 lata</u> .
Kompetencje rzecznika dyscyplinarnego	Rzecznik dyscyplinarny <u>pełni funkcję oskarżyciela oraz wnosi i popiera środki odwoławcze</u> .	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze]

		<p>Rzecznik dyscyplinarny <u>wszczyna i prowadzi postępowania wyjaśniające oraz dyscyplinarne.</u></p> <p>Rzecznik dyscyplinarny jest <u>oskarżycielem</u> przed sądem dyscyplinarnym <u>uprawnionym do składania wniosków i oświadczeń oraz wnoszenia i popierania środków odwoławczych.</u></p>
Kim jest Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości?	<i>Nie było takiej instytucji.</i>	<p>[od 3 kwietnia 2018; ust. o Sądzie Najwyższym]</p> <p>Minister Sprawiedliwości może <u>powołać</u> Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości <u>do prowadzenia określonej sprawy dotyczącej prokuratora.</u></p>
Uprawnienia Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości	j.w.	<p>[od 3 kwietnia 2018; ust. o Sądzie Najwyższym]</p> <p>Powołanie Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości <u>wyłącza innego rzecznika od podejmowania czynności w sprawie.</u></p> <p>Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości <u>może wszcząć postępowanie na wniosek Ministra Sprawiedliwości albo wstąpić do toczącego się postępowania.</u></p>
Jawność postępowań	Postępowanie dyscyplinarne toczy się <u>z wyłączeniem jawności.</u>	<p>[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze]</p> <p>Postępowanie dyscyplinarne przed sądem dyscyplinarnym toczy się <u>jawnie.</u></p>
Możliwość wniesienia kasacji od orzeczenia drugiej instancji	Od orzeczenia wydanego przez sąd dyscyplinarny w drugiej instancji stronom i Prokuratorowi Generalnemu <u>przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego.</u>	<p>[od 3 kwietnia 2018; ust. o Sądzie Najwyższym]</p> <p>Od orzeczenia sądu dyscyplinarnego drugiej instancji <u>kasacja nie przysługuje.</u></p>

		Od orzeczenia sądu dyscyplinarnego drugiej instancji służy <u>odwołanie do innego składu tego sądu</u> , jeżeli orzeczeniem sądu dyscyplinarnego drugiej instancji obwinionemu wymierzono karę dyscyplinarną, pomimo wydania w tej sprawie przez sąd dyscyplinarny pierwszej instancji orzeczenia uniewinniającego lub umarzającego postępowanie dyscyplinarne.
Wykonywanie poleceń prokuratora przełożonego	Prokurator jest zobowiązany do wykonywania zarządzeń, wytycznych i poleceń prokuratora przełożonego. <u>Polecenia te nie mogą dotyczyć treści czynności procesowej.</u>	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] Prokurator jest zobowiązany do wykonywania zarządzeń, wytycznych i poleceń prokuratora przełożonego. <u>Polecenia dotyczące treści czynności procesowej prokurator przełożony wydaje na piśmie.</u>
Uprawnienie do zmiany lub uchylenia decyzji prokuratora podległego	Do zmiany lub uchylenia decyzji prokuratora podległego uprawniony jest <u>prokurator bezpośrednio przełożony.</u>	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] Do zmiany lub uchylenia decyzji prokuratora podległego uprawniony jest <u>prokurator przełożony.</u>
Delegacja prokuratora	Delegowanie na okres dłuższy niż sześć miesięcy w ciągu roku może nastąpić <u>tylko za zgodą prokuratora.</u>	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] W uzasadnionych przypadkach Prokurator Generalny lub Prokurator Krajowy <u>może delegować prokuratora bez jego zgody na okres 12 miesięcy w ciągu roku.</u>
Nagrody i wyróżnienia	<i>Brak podobnej regulacji</i>	[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze] Rodzaje wyróżnień i nagród oraz tryb ich przyznawania <u>ustala Prokurator Generalny.</u>

<p>Przekazanie sprawy innemu prokuratorowi</p>	<p>W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik jednostki <u>może przekazać sprawę</u> do dalszego prowadzenia innemu prokuratorowi. <u>Wymaga to uzasadnienia.</u></p>	<p>[od 4 marca 2016 roku; ust. Prawo o Prokuraturze]</p> <p>Przydzielona prokuratorowi sprawa <u>może być przekazana innemu prokuratorowi na podstawie pisemnej decyzji prokuratora przełożonego.</u></p>
--	--	---

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORA

Karolina Wąsowska

Prawnik FOR

e-mail: karolina.wasowska@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A ☎ 02-628 Warszawa ☎ tel. 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl ☎ www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) ☎ [t/FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)